

TERMESOS VE KAÇKAR DAĞI MİLLİ PARKLARI'NDA BİLİMSEL ÇEVRE EĞİTİMİ

Birçok farklı alanda olduğu gibi, doğa korumacılığının bilinçli bir şekilde yapılabilmesi için eğitim en önemli koşul. Buna yönelik gerçekleştirilen kampta, Türkiye'nin farklı bölgelerinden öğrenciler, konunun uzmanlarından ders alma şansına sahipti.

"Milli Parkların Bilimsel Çevre Eğitimi Amaçlı Kullanımı" projesi 1999'dan bu yana TÜBİTAK Yer, Deniz, Atmosfer Bilimleri ve Çevre Araştırma Grubu koordinatörlüğünde devam ediyor. Proje çerçevesinde bu yıl da Kaçkar Dağları ve Termessos Milli Parkları'nda lise ve üniversite öğrencilerine uygulamalı eğitim kampları gerçekleştirildi. Projeye, Akdeniz Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Orman Bakanlığı Milli Parklar birimi katkıda bulunuyor. Eğitim merkezli bu proje, aynı amaca yönelik diğer birçok projeden çok farklı bir mantıkla işliyor. Çalışmayı özel kılan da bu farklılıkları.

Projenin birden çok hedefi bulunuyor. Ama bütün bu hedeflerin tek bir ortak amacı var: her iki milli park ve yakın çevresinin sunduğu doğal, tarihi ve kültürel değerleri bir eğitim ortamı olarak değerlendirmek. Gençlerin doğa kavramını, doğa-insan ilişkilerini yeniden sorgulamalarını ve yeni sentezlere erişmelerini sağlamak, çevreyi algılama ve davranış biçimlerini olumlu yönde değiştirmelerine katkıda bulunmak bu hedeflerden bazıları. Doğa koruma bilincinin kazanılmasında eğitim konusunun önemle vurgulandığı çalışmada, öğrencilerin doğayı bir dersane ve laboratuvar gibi algılayarak doğa ve toplumu anlayabilme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmak amaçlanıyor.



Felsefeden, jeolojiye, deniz bilimin-den kuş bilimine kadar farklı disiplin-den uzmanların eğitim seminerleri verdikleri çalışmada derslere katılımcı eğitim mantığından yola çıkılıyor. Programda, derslerde tek taraflı bir anlatım değil, öğrencilerin de katıldıkları çok taraflı tartışmalar gerçekleştiriliyor. Bütünsel eğitim yöntemiyle de katılımcılara, olayların neden ve sonuçlarına evrensel bir bakış açısı kazandırılması hedefleniyor. Projenin uygulanması sırasında geleneksel eğitim yaklaşımı dışında, bir konunun öğretilmesinden çok, katılımcıların o ko-

nu hakkında merak ve ilgilerini uyan-dırmak ve sorgulama mantığının tartışmalara hakim olması sağlamak geliyor. Projeyi öteki eğitim programlarından ayıran en önemli fark, doğayı yalnızca teorik bilgilerle tanıtmak değil, doğal alanlarda yapılan uygulamalı çalışmalar sayesinde yaşayarak öğretmeyi hedeflemesi. Eğitim programı çerçevesinde anlatılacak konular önceden belirlenmiş olmasına karşın, katılımcıların da tartışmalara yön vermesiyle konular esneklik kazanıyor ve anlatılanlar daha çok öğretmen öğrenci etkileşimiyle yön buluyor.

Eğitim çalışmaları, milli parklardaki eğitim merkezi dışında belirlenen yürüyüş rotalarında, milli parklar içinde belirlenmiş uygun görülen alanlarda (orman içi, yayla, vadi, vs.), milli park yakınında bulunan ve doğal ve kültürel kaynaklar açısından önemli alanlarda gerçekleştiriliyor. Örneğin, "Bitkilerin mitolojik öyküleri"nin kapalı bir sınıf ortamındansa, öğrencilerin doğayı soluyabildikleri ortamlarda anlatılması şüphesiz hem konuya ilginin artmasını hem de anlatılanların öğrencilerin belleklerine yerleşmesini sağlıyor. Aynı şekilde deniz ekosistemi konusunun karasal bir ekosistemde anlatılması yerine, deniz kıyısına yapılan bir gezide uygulamalı olarak anlatılması da programa ilginç bir boyut katıyor.

Proje çerçevesinde bugüne kadar yaklaşık %80'i üniversite, %10'u lise ve %10'uysa profesyonel turist rehberlerinden oluşan yaklaşık 450 kişinin eğitim çalışmasının sonunda katılımcılara dağıtılan sertifikalar, etkinliğin herkes için unutulmaz bir anıya dönüşmesini sağlıyor. Öğrencilerden farklı olarak rehberlere yönelik kampın amacıysa, proje sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak. Aynı zamanda her iki milli parkın şeflerinin çalışmaya her aşamasında katılımları da, proje sürdürülebilirliğine katkıda bulunuyor.

Projenin bundan sonraki hedefleri arasında eğitimden elde edilecek yazılı ve görsel malzemenin kullanılacağı, ekoturizmin milli parklara özgü kavramsal çerçevesini oluşturacak, bir kaynak kitabın basılması var. Ayrıca programla ilgili, çalışmanın yürütüldüğü alanları tanıtıcı bir CD ve alanların

Kaçkar Dağları Milli Parkı

Ülkemizde Pleistosen dönemine ait buzul izleriyle birlikte aktüel buzullaşmanın birlikte görüldüğü ender yerlerden birisi Kaçkar Dağları. Bu sahada birçok buzulla birlikte buzul gölleri, buzul vadileri bulunur. Kaçkar Dağları'nı batıdan Fırtına Deresi, kuzeyden ve doğudan Hemşin Deresi çevreler. Bu vadiler zengin bir bitki çeşitliliği içeriyor. Alana özgü bitki türü sayısı da oldukça yüksek. Türkiye'de *Rhododendron*'ların (sarı çiçekli orman gülleri) 3000 metreda görüldüğü tek yer Kaçkarlar. Hayvan türleri açısından ol-

Termesos Milli Parkı

Termesos (Güllük Dağı) Milli Parkı, Antalya il merkez ve Korkuteli ilçesi sınırları içerisinde Antalya'nın 30 km kuzeybatısında bulunur. 1970 yılında, alanın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynaklar değerlendirilerek 6702 hektarlık bir alan milli Parkın sınırlarını oluşturmuş.

Anadolu'daki arkeolojik yöreler açısından en iyi korunmuş antik şehirlerden biri olan ve milli parka adını veren Termesos, deniz seviyesinden 1050 m yükseklikte bulunuyor. Bir kartal yuvası gibi dağların arasındaki bir platformun üzerine kurulmuş olan şehir, Antik Psidya bölgesinin önemli bir şehri. Şehrin ilk kurucuları Solimler diye bilinen, savaşçı karakterleriyle ünlü Anadolu'nun eski bir kavmi. Termesos'ta mevcut yapılardan en eskileri, Helenistik devre ait mezarlar. Diğer kalıntılara Roma devrine ait. Milli park içindeki yürüyüş yollarıyla antik kentin önemli yerleri olan kent surları, kuleler, kral yolu, Hadrian kapısı, Gymnasium, Agora, tiyatro, Odeon, zengin süslemeli mezarlar, sarnıçlar ve drenaj sistemi ziyaret edilebiliyor.

doğal/kültürel değerlerini, araştırma, koruma amaçlı bölgelerini tanıtıcı bir harita çıkarılması da hedefleniyor. Bu ürünlerin milli parklarda gelir amaçlı satışa sunulması bu parklara destek sağlayacak.

Böyle bir eğitim projesini uygulanması için bu iki milli parkın özellikle



dukça zengin olan alanda kurt, ayı, domuz, tilki, yaban keçisi, geyik, sansar, çakal, yaban tavuğu gibi türler bulunuyor. Tüm bu özellikleriyle alan, her yıl çok sayıda dağcıyı, turisti ve bilim insanını buraya çekiyor. Kaçkar'ın bu eşsiz kaynak değerlerinden koruma ve kullanma dengesi gözetilerek yararlanabilmek için yöre 1994 yılında Milli Park statüsüne kavuşturuldu. Milli park alanı 51,540 hektar.



Alanda, anıt ağaç kapsamına girebilecek sakız ağaçları var. Yabani zeytin, sandal, sakız, keçi boynuzu, defne, tespih, alıç ve funda gibi çok çeşitli çalı ve bodur ağaçların oluşturduğu maki toplulukları benzersiz bir yeşil örtü oluşturuyor. Milli park içinde bulunan 690 tür bitkinin 80'i endemik (yöreye özgü) ve bunların 34'ünün nesli tehlike altında. Hayvan türleri de, bitki türleri kadar zengin olan Termesos Milli Parkı'nda, bugün yaşam alanı kaybı ve yasadışı, aşırı avcılık yüzünden sayıları her geçen gün azalan alageyik (*Cervus dama*) ve yabankeçisi (*Capra aegagrus*) üüyor. Park içinde yaşayan diğer önemli memeli türleri: domuz, vaşak, karakulak, tilki, tavşan, porsuk, sansar, sincap. Kuşlardansa: doğan, şahin, kartal, karga, karatavuk, tahtalı güvercin, baykuş sayılabilir. Türkiye'de bulunan 450 kuş türünden yaklaşık 113'ü alanda bulunuyor. Park tüm bu özellikleriyle, katılımcılara tarihsel ve doğal açıdan görsel bir şölen yaşıyor.

seçilmelerinin nedeniyse, her iki alanın hem doğal hem kültürel açıdan çok zengin bölgeler olması.

Eğitim Programı

Eğitim programı bugüne kadar 6 kez Termesos Milli Parkı'nda 4 kez Kaçkar Dağları Milli Parkı'nda gerçekleştirilmiş. Eğitim sürecinde anlatılan konular arasında; Japon kültüründe Şaman inançlarının doğa korumasındaki yeri, Termesos bitki çeşitliliği ve bitkilerin mitolojik öyküleri, Toroslar'da kültürel yapı (yörükler ağırlıklı), ekosistem zinciri içerisinde hayvanlar ve bitkilerin yeri, türlerin karşılıklı etkileşimleri yer alıyor. Ayrıca, gerçekleştirilen dia ve belgesel gösterileri de programı renklendiren seminerlerden. Yakın bölgelere yapılan arazi gezileriyle de katılımcılar farklı ekosistemleri görerek tanıma şansını yakalıyorlar.

Ö z g e B a l k ı z